

Research Paper

Living Arrangements of Iranian Older Adults and Its Socio-demographic Correlates

Rasoul Sadeghi¹ , *Fatemeh Sadat Khodaparast¹

1. Department of Demography, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

Citation Sadeghi R, Khodaparast FS. [Living Arrangements of Iranian Older Adults and Its Socio-demographic Correlates (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2023; 18(1):134-147. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2022.2814.2>

doi <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2022.2814.2>

ABSTRACT

Objectives In the context of family changes and population aging, changing the pattern of life arrangements of older adults has become a social and policy issue. In this regard, this article aims to investigate the patterns of living arrangements of older adults and its socio-demographic correlates.

Methods & Materials A secondary analysis of micro-census data for 2006 and 2016 was used. The study population include people aged 60 and over living in households. Multinomial logistic regression tests and SPSS26 were used to data analysis.

Results Living with a spouse and children is the dominant form of living arrangements for older adults in Iran. However, the share of this pattern has been almost stable in the decade 2006-2016, and in contrast, the share of older adults living alone has increased from 12% to 15%. The results indicated a significant gender difference in the pattern of living alone and its prevalence in elderly women (24.1%) was four times higher for older than older men (5.6%). Also, the results showed that with increasing age, the probability of living alone increases and with increasing the level of education of the older adults, the probability of living alone decreases. In addition, rural older adults are more likely to live alone than urban older adults.

Conclusion Although living with a spouse and children is still the dominant pattern, the living alone of older adults is increasing. Women are more likely to live alone than older men and face more problems. Therefore, paying attention to the issues and problems of the alone elderly women should be the headline of the country's welfare programs and policies. In addition, by creating employment in rural areas, it is possible to prevent the migration of young people to the city to some extent and reduce the possibility of living alone among rural older adults.

Keywords Gender, Population aging, Living arrangements, Living alone, Older adults, Iran

Article Info:

Received: 01 Mar 2022

Accepted: 04 Jun 2022

Available Online: 01 Apr 2023

* Corresponding Author:

Fatemeh Sadat Khodaparast

Address: Department of Demography, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

Tel: +98 (917) 8476522

E-mail: lilac1094@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

Significant differences exist in the living arrangements of older adults in different countries under the influence of social and cultural norms as well as economic conditions. In developed countries, about three-quarters of older adults, and in developing countries, only one-quarter, and in less developed countries, one-eighth of older adults live independently. However, in developing countries, including Iran, the living arrangements of older adults are more crucial because the role of the family in supporting older adults is much greater, and also the governments cannot provide all the supports needed by older adults due to the lack of developed health and care systems.

In the future, with the development of developing countries and the aging of their population, living alone or only with a spouse will become very common among older adults. Therefore, according to the increase in life expectancy and the change in the family structure from extended to nuclear, changing the pattern of living arrangements of older adults has become a socio-political issue. In this regard, this article aims to investigate the patterns of living arrangements of older adults and the relationship between various demographic and social factors with them.

Methods

In this study, the secondary analysis of the two percent data of the censuses of 2006 and 2016 was used. The studied population includes people older than 60 years living in normal households. The number of older adults surveyed in 2006 was 106 057 people and in 2015, it was 147 602. The dependent variable in this research is the living arrangements of older adults, which was made based on two questions related to the head of the household and the dimension of the household, and it was operationalized in the five classes of pattern, alone, only with a spouse, only with children, with a spouse and children, and other relatives. Independent variables include age, gender, education level, employment status, housing ownership, and place of residence. Multivariate logistic regression tests and SPSS version 25 software were used for data analysis.

Results

The results of the study showed that living with a spouse and children is the dominant form of living arrangement for older adults in Iran. However, the share of this pattern was almost constant in the decade of 2006-2016, and on

the other hand, the share of older adults who lived alone has increased from 12% to 15%. A significant gender difference was observed in living alone, and its ratio for elderly women (24.1%) was four times higher than for elderly men (5.6%). Also, the results of the multivariate analysis in [Table 1](#) showed that the probability of living alone among older adults is lower in early old age and increases with age. Compared to the pattern of living alone, the probability of cohabitation with a spouse and cohabitation with a spouse and children among uneducated and low-educated older adults is less than among university-educated older adults. In other words, the results showed that with increasing age, the probability of living alone increases, and with increasing education level, the probability of living alone among older adults decreases. In addition, rural older adults are more likely to live alone than urban older adults.

In addition, the results showed that compared to living alone, the probability of cohabitation with a spouse and children for older adults with income without work is lower than the employed. Living alone is more common among older adults who lack housing, and this situation can be a double pressure on older adults who live alone. Finally, the results showed that the probability of living alone and living only with a spouse among rural older adults is significantly higher than the urban older adults.

Discussion

Old age is usually associated with many changes, such as changes in family structure and living arrangements, changes in work pattern and transition to retirement, changes in health status, and identity changes. Some older adults can adapt to these changes and create a good old age for themselves; however, some older adults cannot, and as a result, problems arise in their physical, mental and social health. The results of this study showed that although living with a spouse and children is still the dominant pattern, living alone among older adults is increasing. Women are more likely to live alone than older men and face more problems. Therefore, paying attention to the issues and problems of the alone elderly women should be the headline of the country's welfare programs and policies. In addition, by creating employment in rural areas, it is possible to prevent the migration of young people to the city to some extent and reduce the possibility of living alone among rural older adults.

Table 1. The Results of Multivariate Logistic Regression (Odds Ratio) of Socio-Demographic Correlates of Living Arrangements of Older Adults

Dependent Variables	2006				2016				
	Only With Spouse	Only With Children	With Spouse and Children	So on	Only With Spouse	Only With Children	With Spouse and Children	So on	
Age (y)	60-69	2.019***	4.077***	12.602***	2.004***	4.158***	3.735***	15.284***	2.293***
	70-79	1.567***	1.782***	3.317***	1.149***	2.061***	1.78***	3.616***	0.957
	(R)+80								
Gender	Man	31.633***	1.549***	84.172***	5.481***	18.461***	1.339***	28.963***	2.508***
	Woman (R)								
Education level	Illiterate	0.449***	1.766*	0.469***	0.967	0.526***	1.059	0.467***	0.979
	Primary	0.53***	2.012**	0.641**	0.998	0.718***	1.022	0.619***	0.877*
	High school and diploma	0.819	1.898*	0.945	1.23	0.889*	1.16*	0.904*	1.067
	Other	0.476***	1.637	0.485***	0.848	0.989	1.3	0.831	1.162
	Academic								
Occupational status	Unemployed	1.331	3.169***	2.304**	2.562**	1.15	1.16	1.304	1.072
	Housewife	16.316***	2.145***	14.062***	3.745***	3.204***	1.323***	2.708***	0.971
	Income without work	0.512***	0.746***	0.341***	407***	0.784***	0.897**	0.628***	0.495***
	Other	2.137***	1.492***	2.157***	6.256***	1.09*	1.09	1.015	1.101*
	Employed (R)								
Ownership of housing	Rental	0.472***	1.005	0.562***	1.011	0.352***	1.009	0.507***	0.863***
	Other	0.330***	0.496***	0.268***	0.357***	0.309***	0.693***	0.361***	0.481***
	Estate (R)								
Place of residence	City	0.859***	1.231***	1.04	1.097***	1.012	1.288***	1.135***	1.182***
	Village (R)								

Note: The reference group in the dependent variable is living alone.

(R) represents the reference group.

Significance level = *P<0.05; **P<0.01; *** P<0.001.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

This study was registered with the code of ethics IR.UT.REC.1398.054 at the [University of Tehran](#).

Funding

This article is the result of the MA thesis of Mrs. Fate-meh Sadat Khodaparast in the Faculty of Social Sciences, [University of Tehran](#).

Authors' contributions

Both authors contributed equally to preparing all parts of the article.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgements

We thank the reviewers for all their valuable comments and suggestions, which helped us to improve the quality of the manuscript.

This Page Intentionally Left Blank

مقاله پژوهشی

ترتیبات زندگی سالمندان ایرانی و هم‌بسته‌های اجتماعی جمعیتی آن

رسول صادقی^۱، *فاطمه سادات خدایپرست^۱

۱. گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Citation Sadeghi R, Khodaparast F S. [Living Arrangements of Iranian Older Adults and Its Socio-demographic Correlates (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2023; 18(1):134-147. <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2022.2814.2>doi <http://dx.doi.org/10.32598/sija.2022.2814.2>

حکیده

اهداف: در بستر تغییرات خانواده و سالمندی جمعیت، تغییر الگوی ترتیبات زندگی سالمندان به یک مسئله اجتماعی‌سیاستی بدل شده است. در این راستا، هدف از مقاله پیش‌رو بررسی الگوهای ترتیبات زندگی سالمندان و رابطه عوامل جمعیتی و اجتماعی با آن است.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه از تحلیل ثانویه داده‌های ۲ درصدی سرشماری‌های سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ استفاده شد. جمعیت مورد بررسی شامل افراد ۶۰ سال به بالای ساکن در خانوارهای معمولی است. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون لجستیک چندوجهی و نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

یافته‌ها: زندگی با همسر و فرزندان شکل غالب ترتیبات زندگی سالمندان در ایران است. با این حال، سهم این الگو در طول دهه ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ تقریباً ثابت بوده و در مقابل، سهم سالمندانی که تنها زندگی می‌کردند، از ۱۲ به ۱۵ درصد افزایش یافته است. تفاوت‌های جنسیتی معناداری در تنه‌زیستی وجود داشت و نسبت آن برای زنان سالمند (۲۴/۱ درصد) ۴ برابر بیشتر از مردان سالمند (۵/۶ درصد) بود. همچنین نتایج نشان داد با افزایش سن، احتمال تنه‌زیستی سالمندان افزایش یافته و با افزایش سطح تحصیلات احتمال تنه‌زیستی سالمندان کاهش می‌یابد. به علاوه، سالمندان روستایی در مقایسه با سالمندان شهری، احتمال تنه‌زیستی بیشتری دارند.

نتیجه‌گیری: هرچند هنوز زندگی با همسر و فرزندان الگوی غالب است، اما تنه‌زیستی سالمندان در حال افزایش است. زنان نسبت به مردان در سنین سالمندی با احتمال بیشتری به صورت تنها زندگی می‌کنند و با مشکلات بیشتری روبه‌رو خواهند شد. از این رو، توجه به مسائل و مشکلات زنان سالمند تنها، باید سرلوحه برنامه‌ها و سیاست‌های رفاهی در کشور قرار گیرد. به علاوه، با ایجاد اشتغال در روستاها، می‌توان تا حدی از مهاجرت جوانان به شهر جلوگیری کرد و احتمال تنه‌زیستی سالمندان روستایی را کاهش داد.

کلیدواژه‌ها: جنسیت، سالمندی جمعیت، ترتیبات زندگی، تنه‌زیستی، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۰ اسفند ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

تاریخ انتشار: ۱۲ فروردین ۱۴۰۲

* نویسنده مسئول:

فاطمه سادات خدایپرست

نشانی: تهران، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، گروه جمعیت‌شناسی.

تلفن: ۸۴۷۶۵۲۲ (۹۱۷) +۹۸

رایانامه: lilac1094@yahoo.com

مقدمه

شده است [۹]. در این چارچوب، تأثیر مستقیم تحصیلات بر ترتیبات زندگی به واسطه درک سالمند از بهترین و مناسب‌ترین موقعیت‌های زندگی مشخص می‌شود. علاوه بر این، تحصیلات با تأثیرگذاری بر جنبه‌های دیگر زندگی، مانند تعداد فرزندان، به صورت غیرمستقیم بر ترتیبات زندگی تأثیر می‌گذارد [۱۰]. به علاوه، بر اساس نظریه وظیفه تعیین شده^۲ خانواده‌ها و سازمان‌های رسمی به دنبال اهداف منحصر به فرد، اما مکمل هستند. این نظریه تأکید دارد نوسازی از نشانه‌های از بین رفتن خانواده نیست، بلکه نشانه توزیع مجدد تلاش‌ها بین خانواده‌ها و سازمان‌ها است [۱۱].

ترتیبات زندگی افراد سالمند در کشورهای مختلف، تفاوت‌های چشمگیری دارند و این نشان‌دهنده تفاوت در اندازه خانواده و رفتارهای فردی است که تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی، فرهنگی و همچنین شرایط اقتصادی بوده است [۸]. در سطح جهانی، ۴۰ درصد از افراد سالمند ۶۰ سال و بالاتر به صورت مستقل (تنها یا فقط با همسرشان) زندگی می‌کنند. در کشورهای توسعه‌یافته حدود سه چهارم افراد سالمند و در کشورهای در حال توسعه تنها یک چهارم و در کشورهای کمتر توسعه‌یافته یک هشتم افراد سالمند به صورت مستقل زندگی می‌کنند. در آینده با توسعه یافتگی کشورها و سالمندی جمعیت آن‌ها، زندگی به صورت تنها یا فقط با همسر در میان افراد سالمند بسیار شایع خواهد شد [۴، ۱۲]. تبیین گزینه‌های سکونت سالمندان و استراتژی‌های مختلف اجرا شده در جوامعی با سنت‌های فرهنگی و تاریخی متنوع با سطوح مختلف توسعه، پیامدهای مهمی برای درک و مدیریت ما از سالمندی دارد [۸].

در کشورهای توسعه‌یافته سیستم تأمین اجتماعی، مستمری ماهیانه و سلامت عمومی برای حمایت از سالمندان گسترش یافته و مکمل منابع فردی و خانوادگی است، اما در کشورهای در حال توسعه آسیایی و آفریقایی و آمریکای جنوبی حمایت دولتی کامل و سازمان‌یافته‌ای وجود ندارد و اغلب سالمندانی که نیاز به حمایت جسمانی، اقتصادی و اجتماعی دارند، بیشتر به خانواده خود تکیه می‌کنند. به همین دلیل، در این کشورها اندازه خانوار، ترتیبات زندگی و روابط بین نسلی مهم است. بیشتر سالمندان با همسر یا همسر و فرزندان بالغ خود در دوران سالمندی زندگی می‌کنند و اندازه خانواده ۵/۵ است. برای مثال، در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۲ در کشورهای در حال توسعه انجام شده حدود ۸/۸ درصد سالمندان تنها زندگی می‌کنند که این میزان برای کشورهای آسیایی (شامل ترکیه، هند، اندونزی، قزاقستان، نپال، پاکستان، فیلیپین، یمن، ازبکستان و بنگلادش) کمتر بود، اما درصد زنان سالمندی که تنها زندگی می‌کنند، بیشتر از مردان سالمند است [۱۳].

در مراحل مختلف گذار ساختار سنی جمعیت^۱، یکی از گروه‌های عمده سنی، اهمیت و وزن بیشتری یافته و شرایط، مسائل و فرصت‌های متفاوتی را رقم خواهد زد. یکی از مهم‌ترین فازه‌های گذار ساختار سنی که پیامدهای قابل توجهی را برای کشور در پی دارد، فاز سالمندی جمعیت است [۱]. سالمندی جمعیت، مهم‌ترین پیامد گذار جمعیتی است [۲]. در کنار کاهش مرگ‌ومیر و ارتقای امید زندگی که سبب افزایش طول عمر بیشتر در سنین سالمندی و افزایش جمعیت سالمند می‌شود، کاهش باروری، نقش پررنگی در افزایش سهم جمعیت سالمند دارد [۳].

سالمندی جمعیت یک پدیده جهانی است و تقریباً هر کشوری رشد در تعداد و نسبت سالمندان را تجربه می‌کند [۴]. این پدیده از اواسط قرن بیستم به بعد، ابتدا در کشورهای توسعه‌یافته و سپس طی سال‌های اخیر، در کشورهای در حال توسعه در حال وقوع است. بی‌سابقه بودن در طول تاریخ بشر، فراگیر بودن، تقریباً تمام نقاط جهان را تحت تأثیر قرار دادن و پایدار بودن از ویژگی‌های برجسته سالمندی جمعیت است.

در مطالعه مروری، تحقیقات حیطة سالمندی و خانواده که در سال ۲۰۲۰ انجام شده، ۴ موضوع چالش‌برانگیز در این حوزه مطرح شد که شامل پیچیدگی روابط عاطفی، تنوع در ساختار خانواده و خانوار، نقش‌ها و عملکردهای خانوادگی وابسته به هم، الگوها و پیامدهای مراقبت است [۵]. تغییر در الگوی ترتیبات زندگی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های تنوع در ساختار خانواده و خانوار است. تغییرات فرهنگی و ارزشی در اواخر قرن بیستم و تغییرات متناظر با آن در سطح خانواده، شرایط جدیدی در جامعه مدرن به وجود آورده است که منجر به طرح نظریه گذار دوم جمعیتی شد [۶].

نوسازی و گذار جمعیتی دوم به دلیل رواج خودشکوفایی و گسترش فردیت، تغییراتی در ساختار و روابط بین اعضای خانواده به وجود آورده و با گذشت زمان ساختار و روابط بین خانواده‌ها تغییر کرده است. هرچند در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰، نگرانی‌ها درباره همبستگی خانواده و ظهور خانواده هسته‌ای بود، اما اخیراً این موضوع با بحث درباره گسترش فردگرایی مدرنیته متأخر^۳ پیوند خورده است [۷]. در چنین وضعیتی تنهازیستی سالمندان بیشتر از گذشته شده است [۸].

همچنین در چارچوب نظریه نوسازی^۲ ارتباط بین تغییرات در ساختار اجتماعی و تضعیف جایگاه افراد سالمند در جامعه بررسی

1. Age Structure Transitions
2. Individualism of Late Modernity
3. Modernization Theory

4. Task-Specific Theory

سالمندان و پیامدهای آن را نشان داده‌اند، اما کمتر به بررسی تفاوت‌ها و هم‌بسته‌های اجتماعی و جمعیتی آن‌ها پرداخته‌اند.

بدین ترتیب، با توجه به افزایش امید زندگی و تغییر ساختار خانواده از گسترده به هسته‌ای در سال‌های اخیر، خانواده و سالمندان به یکی از موضوعات مهم تحقیقاتی تبدیل شده و در بستر تغییرات خانواده و سالمندی جمعیت، تغییر الگوی ترتیبات زندگی سالمندان به یک مسئله اجتماعی بدل شده است. در این راستا، هدف از مقاله پیش‌رو بررسی الگوهای ترتیبات زندگی سالمندان و رابطه عوامل جمعیتی و اجتماعی با آن است.

روش مطالعه

مطالعه حاضر با استفاده از تحلیل ثانویه داده‌های خام ۲ درصدی سرشماری برای سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ انجام شد. در این داده‌ها، چارچوب نمونه‌گیری فهرست خانوارهای تمام‌شماری شده در سرشماری بوده است. روش نمونه‌گیری در سطح هر منطقه شهری و روستایی شهرستان‌های کشور به صورت تصادفی ساده طبقه‌بندی شده در نظر گرفته شده است. طبقه‌بندی در سطح هر شهرستان بر اساس نقاط شهری/روستایی شهرستان انجام شده و کسر نمونه‌گیری در هر طبقه ۲ درصد بوده است.

بعد از ادغام فایل‌های فردی و خانوار، داده‌ها در محیط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ بازبینی و تجزیه و تحلیل شد. خانوارهای گروهی و دسته‌جمعی از داده‌ها حذف و از میان خانوارهای معمولی ساکن، یعنی کسانی که در یک اقامتگاه زندگی می‌کنند و با یکدیگر هم‌خرج هستند، خانوارهای دارای حداقل یک فرد سالمند انتخاب و بررسی شدند؛ بنابراین جمعیت بررسی شده مطالعه، شامل تمام افراد ۶۰ سال به بالای ساکن در خانوارهای معمولی هستند. بر این اساس، تعداد سالمندان بررسی شده در داده‌های ۲ درصدی سرشماری ۱۳۸۵، ۱۰۶۰۵۷ نفر و در سرشماری ۱۳۹۵، ۱۴۷۶۰۲ نفر بوده است.

متغیر وابسته در این مطالعه ترتیبات زندگی سالمندان است که بر اساس ۲ سؤال بستگی با سرپرست خانوار و بُعد خانوار، ساخته و در ۵ طبقه الگوی تنها، فقط با همسر، با همسر و فرزندان، فقط با فرزندان و با سایرین عملیاتی شد. با توجه به نظریه نوسازی [۱۰] و مطالعات پیشین [۱۴-۲۱] متغیرهای سن، جنسیت، سطح تحصیلات، وضع فعالیت، مالکیت مسکن و محل سکونت به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شدند. با توجه به ماهیت چندوجهی بودن متغیر وابسته، جهت تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون لجستیک چندوجهی^۵ و نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

بیشتر تحقیقات مربوط به ترتیبات زندگی سالمندان مربوط به کشورهای توسعه‌یافته است و در کشورهای در حال توسعه به دلیل مسائل داده‌ای و شیوع کمتر تنه‌زیستی این موضوع کمتر مورد توجه بوده است [۸]. در حالی که، ترتیبات زندگی سالمندان در کشورهای در حال توسعه از اهمیت فراوانی برخوردار است، زیرا دولت‌ها به دلیل نداشتن نظام‌های مراقبتی و بهداشتی تکامل یافته نمی‌توانند تمام حمایت‌های مورد نیاز سالمندان را فراهم کنند [۱۴].

در ایران هرچند جمعیت سالمند سهم ۱۰ درصدی از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده، اما سرعت رشد جمعیت سالمند بسیار سریع است و تعداد و سهم سالمندان به سرعت در حال افزایش است [۵] و تا سال ۲۰۵۰ به حدود ۳۰ درصد خواهد رسید [۹]. با افزایش جمعیت سالمندان، پرداختن به مسائل مربوط به آنان، از جمله ترتیبات زندگی از اهمیت سیاسی برخوردار است. در این راستا، مطالعاتی انجام شده است.

برای مثال، مطالعه بگی و عباسی‌شوازی با استفاده از داده‌های هزینه و درآمد خانوار نشان داد تعداد خانوارهای با سرپرست سالمند که فرزندی بزرگسال در آن‌ها حضور دارد در مقایسه با گذشته افزایش داشته است. با این حال، به نظر نمی‌رسد که این هم‌سکنایی برای رفاه و آسایش بیشتر والدین سالمند بوده باشد. در واقع، تغییرات در ترتیبات زندگی سالمندان در ایران در ۳ دهه گذشته موجب وارد آمدن فشار مضاعف بر سالمندان شده است و آن‌ها در سنین بالا همچنان مسئولیت‌هایی همچون مدیریت خانوار و تأمین ملزومات اعضای آن را بر عهده دارند [۱۴].

قاضی طباطبایی و همکاران در مطالعه نابرابری‌های جنسیتی در زندگی خانوادگی سالمندان تهرانی نشان دادند که سالمندی و مسائل ناشی از آن در شهر تهران زنانه است. زنان بیشتر از مردان تنها زندگی می‌کنند، از نظر اقتصادی ناتوان‌تر از مردان هستند و به دلیل عدم تطابق قوانین با شرایط جدید و مقاومت برخی عناصر فرهنگی در مقابل تغییراتی که زندگی خانوادگی سالمندان را تغییر داده است، شرایط نابرابری بر زندگی زنان سالمند حاکم شده، به شکلی که آنان را حتی در برآورده کردن نیازهای اولیه زندگی، مانند مسکن و سرپناه ناتوان کرده است [۱۵].

آقاجانیان و تامپسون در مطالعه جنسیت و ترتیبات زندگی سالمندان در ایران با مقایسه سرشماری سال ۱۳۵۵ با سال ۱۳۸۵ نشان دادند مردان به زندگی با همسر خود ادامه داده و از طریق ازدواج مجدد همچنان سرپرست خانواده بودند. الگوی زندگی زنان به طور قابل توجهی متفاوت بوده است و حدود ۲۰ درصد مجرد و تنها زندگی می‌کردند، اما در غیر این صورت با فرزندان متأهل عمدتاً پسر زندگی می‌کردند. این مطالعه کاهش الگوی سنتی زندگی مشترک با فرزندان متأهل را بین سال‌های ۱۳۵۵ و ۱۳۸۵ و افزایش زندگی انفرادی در میان زنان نشان داد. از این رو، مطالعات انجام‌شده الگوهای از تغییرات ترتیبات زندگی

5. Multinomial Logistic Regression

یافته‌ها

همچنین بر اساس یافته‌ها تنه‌زیستی برای سالمندان دارای مسکن، کمتر از سالمندان بدون مسکن بوده است. در نهایت، یافته‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که درصد بیشتری از سالمندان روستایی در مقایسه با سالمندان شهری به صورت تنها یا هم‌سکنا فقط با همسر زندگی می‌کنند که این وضعیت می‌تواند ناشی از مهاجرت فرزندان از مناطق روستایی باشد.

برای آزمون روابط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته از رگرسیون لجستیک چندوجهی استفاده شد. از بین ۵ طبقه متغیر وابسته، تنه‌زیستی به عنوان طبقه مرجع در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد احتمال وضعیت‌های غیر تنه‌زیستی بین مردان سالمند به مراتب بیشتر از زنان سالمند بوده است و در مقابل، زنان سالمند بیشتر به صورت تنها زندگی می‌کنند. همچنین احتمال تنه‌زیستی بین سالمندان در اوان سالمندی کمتر است و با افزایش سن احتمال تنه‌زیستی نیز افزایش می‌یابد.

به علاوه، نتایج جدول شماره ۲ نشان داد در مقایسه با تنه‌زیستی، احتمال هم‌سکنایی با همسر و هم‌سکنایی با همسر و فرزندان بین سالمندان بی‌سواد و با تحصیلات پایین‌تر کمتر از سالمندان با تحصیلات دانشگاهی بوده است. همچنین نتایج نشان داد در مقایسه با تنها زیستی، احتمال هم‌سکنایی با همسر و فرزندان برای سالمندان دارای درآمد بدون کار کمتر از شاغلین است. بر اساس نتایج تحلیل چندمتغیره، تنه‌زیستی در سالمندانی که فاقد مسکن هستند، بیشتر است و این وضعیت می‌تواند فشار مضاعف بر سالمندان تنه‌زیست باشد.

در نهایت، نتایج نشان داد احتمال تنه‌زیستی و زندگی فقط با همسر در میان سالمندان روستایی به طور معناداری بیشتر از سالمندان شهری است. ضریب Pseudo-R2 نشان داد این متغیرها بین ۳۱ تا ۴۳ درصد تغییرات الگوهای ترتیبات زندگی سالمندان را برای ۲ مقطع زمانی بررسی شده تبیین کرده‌اند.

بحث

در این مطالعه، الگوی ترتیبات زندگی سالمندان و عوامل مرتبط با آن برای سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ بررسی شد. نتایج مطالعه نشان داد شکل غالب ترتیبات زندگی سالمندان، هم‌سکنایی با همسر و فرزندان بوده است. با این حال، سهم این الگو در طول دهه ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ تقریباً ثابت بوده و در مقابل، سهم سالمندانی که تنها زندگی می‌کردند، از ۱۲ به ۱۵ درصد افزایش یافته است. در مقایسه با تنه‌زیستی، احتمال ترتیبات غیر تنه‌زیستی (مانند هم‌سکنا با همسر، با فرزندان، با همسر و فرزندان) برای مردان سالمند بیشتر از زنان سالمند بوده است. به بیان دیگر، احتمال تنه‌زیستی بین زنان بیشتر از مردان بوده است که از دلایل آن می‌توان به امید زندگی بالاتر زنان و سپری کردن سال‌های بیشتری از عمر در وضعیت بیوگی و امکان کمتر ازدواج مجدد زنان نسبت به مردان اشاره کرد.

بررسی ویژگی‌های جمعیتی سالمندان بررسی شده نشان داد سهم بیشتری از سالمندان در گروه سنی ۶۰ تا ۶۴ سال قرار دارند. تعداد زنان سالمند اندکی بیشتر از مردان سالمند بوده است. در سال ۱۳۸۵ تنها ۲۰ درصد از سالمندان بررسی شده باسواد بودند، در حالی که در سال ۱۳۹۵، ۴۷ درصد آن‌ها باسواد هستند. از نظر وضعیت فعالیت، اغلب سالمندان مرد در وضعیت دارای درآمد بدون کار و سالمندان زن در وضعیت خانه‌دار قرار داشته‌اند. در سال ۱۳۸۵، حدود ۹۰ درصد سالمندان مالک مسکن بودند و در سال ۱۳۹۵، این نسبت به ۸۲ درصد کاهش یافته است. حدود ۷۲ درصد از سالمندان بررسی شده در مناطق شهری و ۲۸ درصد در مناطق روستایی زندگی می‌کردند.

در خصوص الگوهای ترتیبات زندگی سالمندان همان‌طور که در جدول شماره ۱ مشخص است، زندگی با همسر و فرزندان و زندگی با همسر ۲ شکل غالب ترتیبات زندگی سالمندان در ایران هستند. هم‌سکنایی فقط با فرزندان نسبت به سایر طبقات دیگر سهم کمتری را به خود اختصاص داده است. به علاوه، در طول دهه ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ سهم سالمندانی که تنها زندگی می‌کردند، از ۱۲ به ۱۵ درصد افزایش یافته است.

بر اساس نتایج جدول شماره ۱، رابطه معناداری بین سن و ترتیبات زندگی سالمندان وجود دارد. برای سنین بالای ۸۰ سال، حدود ۶۰ درصد از سالمندان در وضعیت مستقل (تنه‌زیستی و هم‌سکنا با همسر) قرار گرفته‌اند. برای هر ۲ سال بررسی شده، تنه‌زیستی با افزایش سن افزایش می‌یابد. علاوه بر این، معمولاً هم‌سکنایی با همسر و فرزندان در اوان سالمندی به دلیل اینکه فرزندان هنوز مجرد هستند و از خانواده جدا نشده‌اند، سهم زیادی را به خود اختصاص می‌دهند.

همچنین نتایج بیانگر تفاوت‌های جنسیتی معناداری در الگوهای ترتیبات زندگی سالمندان است. در واقع، در الگوهایی که همسر حضور دارد (هم‌سکنایی فقط با همسر و با همسر و فرزندان) مردان سالمند نسبت به زنان سالمند سهم بیشتری به خود اختصاص داده‌اند. در ترتیبات تنه‌زیستی و هم‌سکنایی فقط با فرزندان، زنان حضور بیشتری در مقایسه با مردان دارند. از این رو، شیوع تنه‌زیستی در میان زنان سالمند بیش از ۴ برابر مردان سالمند بوده است.

علاوه بر این، یافته‌های جدول شماره ۱ نشان داد با افزایش سطح تحصیلات سالمندان، احتمال هم‌سکنایی با فرزند و تنه‌زیستی کاهش یافته است و سالمندان دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر با همسر و فرزندان خود هم‌سکنا بوده‌اند. درباره وضعیت فعالیت در سال ۱۳۸۵، سالمندان دارای درآمد بدون کار بیشتر از سایر گروه‌ها تنها زندگی می‌کردند، در حالی که در سال ۱۳۹۵، سالمندان خانه‌دار بیشتر از سایرین تنها زندگی می‌کردند.

جدول ۱. ترتیبات زندگی سالمندان بر حسب متغیرهای بررسی شده (درصد)

		۱۳۹۵					۱۳۸۵					
متغیرها	تنها	فقط با همسر	فقط با فرزندان	با همسر و فرزندان	سایر	تنها	فقط با همسر و فرزندان	فقط با فرزندان	با همسر و فرزندان	سایر		
سن	۶۰ تا ۶۹ سال	۷/۵	۲۰	۷/۷	۴۵	۱۹/۸	۸/۸	۲۸/۱	۹/۳	۴۴/۸	۹/۱	
	۷۰ تا ۷۹ سال	۱۴/۷	۲۹/۷	۶/۲	۲۵/۴	۲۴/۱	۱۹/۷	۳۴/۷	۹/۹	۲۶/۸	۹	
	۸۰ سال و بالاتر	۲۰/۸	۲۸/۱	۴/۸	۱۱/۸	۳۴/۵	۳۰/۲	۳۱/۱	۸/۴	۱۴/۳	۱۵/۹	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۲۱۰					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۲۰۷					
جنسیت	مرد	۴/۲	۲۸	۲/۴	۴۸/۸	۱۶/۵	۵/۶	۳۶/۳	۳/۲	۴۸/۸	۶/۱	
	زن	۱۹/۷	۲۱/۶	۱۰/۹	۱۷/۶	۳۰/۲	۲۴/۱	۲۴/۶	۱۵/۳	۲۲/۲	۱۳/۹	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۴۱۵					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۴۱۸					
سطح تحصیلات	بی سواد	۱۳/۶	۲۴/۸	۷/۳	۲۸/۸	۲۵/۵	۱۹/۷	۲۸/۷	۱۱/۲	۲۷/۷	۱۲/۶	
	ابتدایی	۵/۶	۲۳/۷	۴/۸	۵۰/۱	۱۵/۸	۱۰/۷	۳۳/۸	۷/۶	۴۰/۳	۷/۶	
	متوسطه و دیپلم	۴/۸	۲۳/۵	۴/۱	۵۴	۱۳/۶	۸/۵	۳۰/۱	۷/۳	۴۷/۱	۷	
	دانشگاهی	۴/۹	۲۶/۵	۲/۱	۵۶/۷	۹/۸	۷/۹	۳۱/۵	۵/۴	۴۹/۶	۵/۵	
	سایر	۷/۱	۲۸/۸	۳/۹	۴۲/۶	۱۷/۵	۱۰	۳۶/۳	۷/۲	۳۸	۸/۴	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۱۱۵					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۱۰۱					
وضعیت فعالیت	شاغل	۴/۴	۲۴/۴	۳/۱	۵۴/۲	۱۳/۹	۸/۹	۲۹/۵	۵/۱	۴۷/۳	۹/۱	
	بیکار	۱/۹	۱۵	۴/۲	۶۱/۶	۱۷/۳	۶/۷	۳۰/۶	۴/۹	۴۹/۶	۸/۲	
	خانمدار	۶/۶	۳۳/۱	۸	۲۸/۱	۲۴/۲	۱۹/۶	۲۸/۲	۱۴/۲	۲۵/۳	۱۲/۷	
	درآمد بدون کار	۲۵/۳	۲۳	۹/۵	۲۶/۷	۱۵/۶	۱۲/۸	۳۲/۳	۶/۸	۴۱/۸	۶/۳	
	سایر	۷/۸	۱۴/۷	۴/۹	۱۹/۵	۵۳	۱۴/۴	۳۳/۴	۶/۵	۳۳/۵	۱۲/۱	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۱۲۱					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۲۳۴					
وضعیت مالکیت مسکن	ملکی	۱۰/۷	۲۵/۶	۶/۵	۳۴/۲	۲۳	۱۳/۱	۳۲/۸	۸/۴	۳۶/۲	۹/۶	
	اجاره‌ای	۱۴/۳	۱۵	۹/۵	۲۷/۶	۳۳/۶	۱۹/۴	۱۹/۱	۱۳/۸	۳۴/۶	۱۳	
	سایر	۳۱/۷	۱۹/۳	۸/۴	۱۹/۱	۲۱/۵	۳۱	۲۰	۱۳	۲۵/۷	۱۰/۴	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۱۲۳					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۱۲۰					
محل سکونت	شهر	۱۱/۴	۲۲/۷	۷/۳	۳۴/۱	۲۴/۵	۱۴/۶	۲۹/۵	۹/۷	۳۶/۴	۹/۸	
	روستا	۱۲/۶	۲۶/۶	۶/۲	۳۲/۱	۲۲/۵	۱۵/۹	۳۲/۵	۸/۳	۳۲/۶	۱۰/۶	
		Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۴۹					Sig.=. /. . . ۱ Cramér's V=. / . ۵۴					
کل نمونه		۱۲/۰	۲۵/۰	۷/۰	۳۳/۰	۲۳/۰	۱۵/۰	۳۱/۰	۹/۰	۳۵/۰	۱۰/۰	

جدول ۲. نتایج رگرسیون لجستیک چندوجهی (Ratio Odds) از هم‌بسته‌های اجتماعی جمعیتی ترتیبات زندگی سالمندان

متغیرهای مستقل	۱۳۸۵				۱۳۹۵			
	فقط با همسر	فقط با فرزندان	با همسر و فرزندان	سایر	فقط با همسر	فقط با فرزندان	با همسر و فرزندان	سایر
۶۰ تا ۶۹ سال	۲/۰۱۹***	۴/۰۷۷***	۱۲/۶۰۲***	۲/۰۰۳***	۴/۱۵۸***	۳/۷۳۵***	۱۵/۲۸۳***	۲/۲۹۳***
سن ۷۰ تا ۷۹ سال	۱/۵۶۷***	۱/۷۸۱***	۳/۳۱۷***	۱/۱۴۹***	۲/۰۶۱***	۱/۷۸۰***	۳/۶۱۶***	۰/۹۵۷
جنسیت	۳۱/۶۳۳***	۱/۵۴۹***	۸۴/۱۷۲***	۵/۴۸۱***	۱۸/۴۶۱***	۱/۳۳۹***	۲۸/۹۶۳***	۲/۵۰۸***
بی‌سواد	۰/۴۴۹***	۱/۷۶۶*	۰/۴۶۹***	۰/۹۶۷	۰/۵۲۶***	۱/۰۵۹	۰/۴۶۷***	۰/۹۷۹
ابتدایی	۰/۵۳۰***	۲/۰۱۲***	۰/۶۴۱***	۰/۹۹۸	۰/۷۱۸***	۱/۰۲۲	۰/۶۱۹***	۰/۸۷۷*
سطح تحصیلات	۰/۸۱۹	۱/۸۹۸*	۰/۹۴۵	۱/۲۳	۰/۸۸۹*	۱/۱۶*	۰/۹۰۴	۱/۰۶۷
متوسطه و دیپلم	۰/۴۷۶***	۱/۶۳۷	۰/۴۸۵***	۰/۸۴۸	۰/۹۸۹	۱/۳	۰/۸۳۱	۱/۱۶۲
سایر	۱/۳۳۱	۳/۱۶۹***	۲/۳۰۴***	۲/۵۶۲***	۱/۱۵	۱/۱۶	۱/۳۰۴	۱/۰۷۲
بیکار	۱۶/۳۱۶***	۲/۱۴۵***	۱۴/۰۶۲***	۳/۷۴۵***	۳/۲۰۴***	۱/۳۳۳***	۲/۷۰۸***	۰/۹۷۱
خانهدار	۰/۵۱۲***	۰/۷۴۶***	۰/۳۳۱***	۴۰۷***	۰/۷۸۴***	۰/۸۹۷***	۰/۶۲۸***	۰/۴۹۵***
وضعیت فعالیت	۲/۱۱۳۷***	۱/۴۹۲***	۲/۱۵۷***	۶/۲۵۶***	۱/۰۹*	۱/۰۹	۱/۰۱۵	۰/۱۰۱
درآمد بدون کار	۰/۳۲۰***	۰/۴۹۶***	۰/۲۶۸***	۰/۳۵۷***	۰/۳۰۹***	۰/۶۹۳***	۰/۳۶۱***	۰/۴۸۱***
سایر	۰/۴۷۳***	۱/۰۰۵	۰/۵۶۲***	۱/۰۱۱	۰/۳۵۲***	۱/۰۰۹	۰/۵۰۷***	۰/۸۶۳***
اجارهای	۰/۳۲۰***	۰/۴۹۶***	۰/۲۶۸***	۰/۳۵۷***	۰/۳۰۹***	۰/۶۹۳***	۰/۳۶۱***	۰/۴۸۱***
مالکیت مسکن	۰/۸۵۹***	۱/۲۳۱***	۱/۰۴	۱/۰۹۷***	۱/۰۱۲	۱/۲۸۸***	۱/۱۳۵***	۱/۱۸۲***
شهر	روستا (R)							

نکته: گروه مرجع در متغیر وابسته تنهازیستی است. (R) بیانگر گروه مرجع است. سطح معناداری = $P < 0.05$ ، $P < 0.01$ ، $P < 0.001$ ***

نتایج بررسی نشان داد در مقایسه با تنهازیستی، احتمال هم‌سکنایی با همسر، فرزندان، همسر و فرزندان برای سالمندان اوان سالمندی و میانه سالمندی بیشتر از کهنسالان بوده است؛ بنابراین با افزایش سن احتمال تنهازیستی نیز افزایش می‌یابد. این یافته پژوهش با مطالعات گیانگ و همکاران و شکوهی مطابقت دارد [۱۸، ۱۹].

همچنین نتایج نشان داد سالمندان با تحصیلات دانشگاهی با احتمال بیشتری با همسر و فرزندان یا با همسر خود هم‌سکن بوده‌اند و سالمندان بی‌سواد و با تحصیلات پایین با احتمال بیشتری نسبت به سالمندان دانشگاهی به صورت تنها زندگی می‌کنند. این یافته با نتایج مطالعات پانیگرهی مطابقت ندارد، اما با مطالعه ذرتی‌پور مطابقت دارد [۲۰، ۲۱].

این یافته پژوهش با مطالعات کیمونا و نیز گیانگ و همکاران مطابقت دارد [۱۷، ۱۸]. احتمال بالاتر و زود هنگام‌تر مرگ شوهر پیامد قابل انتظار الگوهای ازدواج و مرگ‌ومیر و در نتیجه بیوگی زنان سالمند معمول تر است. اغلب زنان سالمند بیوه سابقاً در خانواده گسترده تأمین مادام‌العمر داشتند و بیوگی زود هنگام آنان به ندرت موجب بروز محرومیت‌ها و آسیب‌هایی برای این گروه می‌شد، در حالی که به دنبال اثر فرایند نوسازی و جهانی شدن در جامعه امروزی این امر محدود یا دشوار شده است. این فرایند از سوی دیگر دسترسی و همراهی فرزندان را نیز تحت‌الشعاع هنجارهای حفظ زندگی شخصی قرار داده و با توجه به ثبات عناصر فرهنگی و حقوق مدنی، موجب شده است تا والدین سالمند، خصوصاً زنان از گذر این تغییرات آسیب‌پذیرتر شوند [۱۵].

می‌توان تا حدی از مهاجرت جوانان به شهر جلوگیری کرد و احتمال تنه‌زیستی سالمندان روستایی را کاهش داد.

انجام مطالعه حاضر با محدودیت‌هایی همراه بوده که عمدتاً به ماهیت تحلیل ثانویه داده‌ها مربوط است. با توجه به محدود بودن تعداد متغیرهای بررسی‌شده در سرشماری امکان بررسی ارتباط متغیرهایی نظیر پایگاه اقتصادی اجتماعی خانوار و وضعیت سلامت با ترتیبات زندگی سالمندان وجود نداشت. از این رو، انجام مطالعات پیمایشی با در نظر گرفتن تعداد متغیرهای بیشتر پیشنهاد می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این مقاله برگرفته از پژوهش تأییدشده با شماره کد IR.U.T. REC.1398.054 در کمیته اخلاق دانشگاه تهران است.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده دوم در گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، مقاله تعارض منافع ندارد.

در مورد وضعیت فعالیت، نتایج نشان داد سالمندان دارای درآمد بدون کار با احتمال بیشتری نسبت به شاغلین به صورت تنها زندگی می‌کردند. معمولاً سالمندان شاغل در اوان سالمندی قرار دارند و همان‌گونه که قبلاً بیان شد، به دلیل حضور همسر و فرزندان مجرد در خانواده برای این گروه سنی، احتمال هم‌سکنایی با همسر و فرزندان بیشتر است. این یافته پژوهش با مطالعه گیانگ و همکاران مطابقت دارد [۱۷].

بر اساس نتایج، سالمندان مالک مسکن بیشتر با همسر و فرزندان خود هم‌سکنا بوده‌اند و با احتمال کمتری تنها زندگی می‌کردند. این یافته پژوهش با مطالعه آقاجانیان و تامپسون مطابقت ندارد [۱۶]. شاید بتوان چنین مطرح کرد که نیاز جوان‌ها به مسکن و مشکلاتی از قبیل گرانی مسکن موجب ماندن آن‌ها با والدین سالمند دارای مسکن شده است. در نهایت، نتایج نشان داد در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵ در مقایسه با تنه‌زیستی، سالمندان شهری نسبت به سالمندان روستایی با احتمال بیشتری با فرزندان خود هم‌سکنا بوده‌اند و سالمندان روستایی با احتمال بیشتری به صورت تنها زندگی می‌کردند. بنابر نظریه نوسازی، گسترش شهرنشینی و مهاجرت جوانان به شهر موجب ایجاد فاصله جغرافیایی بین جوانان و والدین شده است و سالمندان روستایی به احتمال بیشتر به صورت تنها یا فقط با همسر زندگی می‌کنند. علاوه بر مطابقت این یافته با نظریه نوسازی، این یافته تحقیق با نتایج پژوهش گیانگ و همکاران نیز مطابقت دارد [۱۸].

نتیجه‌گیری نهایی

بدین ترتیب، دوران سالمندی معمولاً با تغییرات متعدد نظیر تغییر در ساختار خانواده و ترتیبات زندگی (آشپانه‌خالی)، تغییر در الگوی کار و گذار به بازنشستگی، تغییر در وضعیت سلامت و تغییر هویتی همراه است [۲۲]. بعضی از سالمندان می‌توانند با این تغییرات تطابق پیدا کنند و دوران سالمندی خوبی برای خود رقم بزنند، اما عده‌ای از سالمندان نمی‌توانند و در نتیجه مشکلاتی در سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان ایجاد می‌شود. پس نیازمند خدمات اجتماعی و آموزش برای سازگاری با دوران سالمندی هستند. هرچند هنوز زندگی با همسر و فرزندان الگوی غالب است، اما تنه‌زیستی سالمندان در حال افزایش است. با توجه به اینکه سالمندان تنها کمتر در اجتماع حضور دارند و گذران وقت منفعلانه دارند [۲۳]، پیشنهاد می‌شود زمینه‌های حضور و مشارکت این گروه از سالمندان در اجتماع برای افزایش به‌زیستن انجام شود.

همچنین نتایج نشان داد زنان نسبت به مردان در سنین سالمندی با احتمال بیشتری به صورت تنها زندگی می‌کنند و با مشکلات بیشتری روبه‌رو خواهند شد. از این رو، توجه به مسائل و مشکلات سالمندان تنها، باید سرلوحه برنامه‌ها و سیاست‌های رفاهی در کشور باشد. علاوه بر این‌ها، با ایجاد اشتغال در روستاها،

References

- [1] Sadeghi R. [Age structure transitions and emerging demographic window in Iran: economic outcomes and policy implications (Persian)]. *Women's Strategic Studies*. 2012; 14(55):95-150. [Link]
- [2] Mirzaei M, Shams Ghahfarokhi M. [Demography of elder population in Iran over the period 1956 To 2006 (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2007; 2(3):326-31. [Link]
- [3] Kinsella KG, Phillips DR. *Global aging: The challenge of success*. Washington, DC: Population Reference Bureau; 2005. [Link]
- [4] UNESCO, United Nations Department of Economic and Social Affairs. *Living arrangements of older persons around the world*. Paris: UNESCO; 2005. [Link]
- [5] Silverstein M, Gans D, Lowenstein A, Giarrusso R, Bengtson VL. Older parent-child relationships in six developed nations: Comparisons at the intersection of affection and conflict. *Journal of Marriage and Family*. 2010; 72(4):1006-21. [DOI:10.1111/j.1741-3737.2010.00745.x] [PMID] [PMCID]
- [6] Lesthaeghe R. The second demographic transition: A concise overview of its development. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 2014; 111(51):18112-5. [DOI:10.1073/pnas.1420441111] [PMID] [PMCID]
- [7] Lowenstein A, Katz R. Family and age in a global perspective. In: Phillipson, C, Dannefer, D, editors. *Handbook of social gerontology*. 2010:190-201. [DOI:10.4135/9781446200933.n14]
- [8] Reher D, Requena M. Living alone in later life: A global perspective. *Population and Development Review*. 2018; 427-54. [DOI:10.1111/padr.12149]
- [9] Vauclair, CM, Rudnev M. Modernization theory. In: Gu D, Dupre M, editors. *Encyclopedia of gerontology and population aging*. Cham: Springer; 2019. [Link]
- [10] Bolina AF, Tavares DM. Living arrangements of the elderly and the sociodemographic and health determinants: A longitudinal study. *Revista Latino-Americana De Enfermagem*. 2016; 24:e2737. [DOI:10.1590/1518-8345.0668.2737] [PMID] [PMCID]
- [11] Silverstein M, Bengtson VL, Litwak E. Theoretical approaches to problems of families, aging, and social support in the context of modernization. In: Biggs S, Hendricks J, Lowenstein A, editors. *The need for theory*. New York: Routledge; 2020. [DOI:10.4324/9781315230849-14]
- [12] United Nations. *World population ageing 2019*. New York: United Nations; 2020. [Link]
- [13] Bongaarts J, Zimmer Z. Living arrangements of older adults in the developing world: an analysis of demographic and health survey household surveys. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*. 2002; 57(3):S145-57. [DOI:10.1093/geronb/57.3.S145] [PMID]
- [14] Bagi M, Abbasi Shavazi MJ. [More responsibilities at the older ages: the study of trends and patterns of elderly living arrangements in Iran (Persian)]. *Social Development*. 2022; 135-66. [Link]
- [15] Ghazi Tabatabaee M, Mirzaie M, Koosheshi M. [Gender inequalities in family life of the elderly in Tehran (statement of a cultural problem) (Persian)]. *Cultural Studies & Communication*. 2008; 4(11):21-44. [Link]
- [16] Aghajanian A, Thompson V. Gender and living arrangements of the elderly in Iran. *Asian Population Studies*. 2016; 12(2):177-86. [DOI:10.1080/17441730.2016.1150697]
- [17] Kimuna SR. Living arrangements and conditions of older people in Zimbabwe. *African Population Studies*. 2005; 20(2). [DOI:10.11564/20-2-398]
- [18] Giang TL, Pfau WD. *Patterns and determinants of living arrangements for the elderly in Vietnam*. München: University Library of Munich; 2007. [Link]
- [19] Shokoohi, (2011). [Investigating the effect of intergenerational relationships on the living arrangements of the elderly 60 years and older in Shiraz (Persian)] [MA Thesis]. Tehran: Allameh Tabataba'i University. [Link]
- [20] Panigrahi AK, Syamala TS. *Living arrangement preferences and health of the institutionalised elderly in Odisha*. Bangalore: Institute for Social and Economic Change; 2012. [Link]
- [21] Zorratipoor K. [Factors affecting the living arrangements of the elderly with emphasis on the need for nursing and daily care in urban areas (Persian)]. [MA. thesis]. Tehran: University of Tehran. [Link]
- [22] Forster P, Morris M. Successful transition to retirement in Australia. *Social Sciences Directory*. 2012; 1(1):4-12. [Link]
- [23] Zanjari N, Sadeghi R, Delbari A. [Analysis of gender differences in time use among Iranian older adults (Persian)]. *Iranian Journal of Ageing*. 2019; 13(5):588-603. [DOI:10.32598/SIJA.13.Special-Issue.588]

This Page Intentionally Left Blank